

OTEC, MATKA, CHĽAST

Divadlo Thália Színház Košice

autor recenzie: Géza Hizsnyan

predstavenie na festivale Dotyky a spojenia:

23. 6. 2022 v Martine

„Vezmi dobrého herca!“ je recept na každú divadelnú produkciu, ktorá má ambície vytvoriť hodnotnú inscenáciu. Dalo by sa to nazvať základným predpokladom dobrého predstavenia, čo môže platiť najmä v prípade divadla jedného herca. Ale aj v takomto prípade ovplyvňujú „konečný výsledok“ mnohé ďalšie okolnosti. Ďalšími potrebnými „ingredienciami“ sú dobrý režisér, dramaturg, scénický výtvarník, prípadne ďalší spolupracovníci, dobrý scenár, hudba... a tak ďalej. V inscenácii Divadla Thália Színház v Košiciach sa to všetko „zišlo“. Vznikol tak jeden z najdôležitejších titulov posledných rokov, a to z hľadiska umeleckého, intelektuálneho aj morálneho.

„Základným predpokladom“ bol tentoraz Róbert Lucskay, ktorý pochádza z Košíc, ale teraz je – aspoň priestorovo – veľmi vzdialený od svojho rodného mesta. Po absolvovaní VŠMU v Bratislave pôsobil jednu sezónu v Jókaiho divadle v Komárne, potom niekoľko rokov v budapeštianskom divadle Bárka a v súčasnosti žije v Anglicku. Málokto z nášho regiónu sa môže pochváliť tým, že hral v produkcii Globe Theatre alebo Royal Shakespeare Company. Okrem úspešnej hereckej kariéry si však vyskúšal aj mnohé iné. Na internete rozpráva príbehy a rozprávky pre deti aj dospelých a príležitostne prevádzkuje pouličný stánok s jedlom, napríklad na festivaloch, aby predviedol svoje kulinárske umenie. Róbert Lucskay je skrátka všestranný a pestrofarebný talent. Tento raz sa prezentuje aj ako spisovateľ. Hovorí, že už dlho chcel „napísať vlastnú hru, ale inšpirácia neprichádzala“. Potom sa mu dostala do rúk kniha o dospelých deťoch alkoholikov a pri jej čítaní sa mu vrátili spomienky na vlastné traumy z detstva, a „...zrazu som v tomto príbehu začal vidieť sám seba, konečne som našiel základ, s ktorým som sa mohol stotožniť...“. Tak prišla inšpirácia, a to práve v čase, keď režisér József Czajlik pozval svojho starého priateľa a kolegu, aby hosťoval v jeho plánovanej inscenácii v Komárne. Lucskay s radosťou súhlasil, nakoniec však všetko zmenil covid. Inscenácia sa v Komárne neuskutočnila, ale čas strávený čakaním poskytol príležitosť porozprávať sa, dokonca sa vyspovedať zo svojich tajných túžob a predstáv, teraz už v trojici s dramaturgom Miklósom Forgácsom. Z toho sa zrodil plán na spoločnú inscenáciu: divadlo jedného herca. Základ scenára napísal Lucskay, ale konečná verzia je spoločným dielom všetkých troch, ako sa uvádza na plagáte. Zo spoločnej práce troch ľudí vznikol štylisticky jednotný a koncepčne ucelený text. Podarilo sa im nájsť správnu rovnováhu medzi humorom a tragikou, obrazmi života a psychologickými prvkami, zábavou a podnetmi na zamyslenie.

Aj v inscenačnom tvare sa tvorcom darí udržať štýlovú jednotu a umelecký „dobrý vkus“. Scénické zobrazovanie násilia v rodine a agresivity voči deťom má mnoho úskalí, ktorým sa tvorcom podarilo vyhnúť. Nepodľahli nutkaniu naturalistického zobrazenia agresie voči dieťaťu ani srdcervúcich melodramatických scén. Z motívov otca alkoholika vidíme len toľko, aby divák pochopil tragickosť a hrôzu situácie, aby sa nad touto situáciou zamyslel. Inscenácia tohto fragmentárneho, pestrofarebného a mnohotematického textu je v našom regióne prakticky nová a nezvyčajná. Na začiatku predstavenia herec nadšene pozdraví divákov, nadviaže s nimi kontakt, potom „vstúpi“ do realistického priestoru (scéna Erika Gadusa) a pustí sa do realistickej akcie: začne variť. „Syčanie“ tuku na panvici, vôňa smažiacej sa cibule zapája popri zraku a sluchu do vnímania tohto javiskového Gesamtkunstwerku aj náš čuch. Ako vidíme z nápisu na kostýme kuchára – Hladný herec začal variť. Potom nám tento všestranný herec odhaľuje svoje ďalšie tváre: rozprávanie príbehu (rozprávky) na internete, interakcia s publikom (nenásilne, s využitím jeho prirodzenej schopnosti komunikovať). Predstavenie sa skladá zo série malých prvkov, „sekvencií“, v ktorých sa striedajú prvky realistického divadla, stand-up komédie, animácie, interaktívneho divadla... a predsa vzniká jednotná inscenácia, ktorá je zároveň poučná, zábavná a podnetná na zamyslenie – obsahuje hlboké ľudské posolstvo. Vyžadovalo si to spoluprácu a súlad tvorivého tímu, ale kľúčom k úspechu je všestrannosť hereckého výkonu, ktorý využíva pôsobivú škálu divadelných prostriedkov, od silných fyzických gest po intímnu mimiku, od zvukových modulácií po prvky pohybového divadla, a to všetko na vysokej úrovni.